

Gedeelde grond 16: Inge Lattré

Transcriptie

Ann Overbergh: Platform K is een werkplek en een gezelschap voor dansers en performers met een handicap. Via de werkplek krijgen mensen een opleiding hedendaagse dans en danstraining. Met de compagnie nemen ze deel aan artistieke projecten. Gesmaakte voorstellingen, vaak ook met externe partners, die nationaal en internationaal worden getoond. Ik praat met de drijvende kracht achter Platform K, Inge Lattré.

Inge Lattré: Hoi An.

Ann Overbergh: Dag Inge, heb ik jou juist geïntroduceerd?

Inge Lattré: Komt zeker in de buurt, ja. Het klopt wel.

Ann Overbergh: Platform K is momenteel een nieuwe voorstelling aan het afwerken, voor begin januari 2026.

Inge Lattré: Helemaal juist.

Ann Overbergh: Dus het moment dat het gesprek online komt, zal de voorstelling op tour zijn. Kun je er al iets meer over vertellen?

Inge Lattré: De voorstelling heet *Where is Everybody*, en het is een voorstelling in coproductie met Thomas Hauert van ZOO Company. Wat je te zien zal krijgen zijn zes dansers op scène. Drie dansers van ZOO en drie van Platform K. Hij maakt de

voorstelling, maar het materiaal ligt niet exact vast. De contouren liggen vast. Er wordt heel veel rond improvisatie gewerkt.

Ann Overbergh: Als er veel sprake is van improvisatie en er is niet echt een inhoudelijk plan, dat kan uitdagend zijn voor dansers die niet tot de compagnie behoren, en jij werkt dan voor Platform K, dat er is voor dansers en performers met een beperking. Wat zegt dat over het creatieproces? Heeft dat meer tijd nodig? Wordt dat anders aangepakt?

Inge Lattré: Als ik terugdenk aan Platform K in de beginjaren, dan waren wij heel hard aan het tonen: “wij zijn een professionele speler”. Dus we hebben hard geprobeerd om de productielogica van bestaande creaties te hanteren: korte processen, intensieve trajecten, vijf dagen in de week, lange dagen vaak. Ik ben ook blij dat we dat geprobeerd hebben, om te tonen dat het wel intenser kan dan misschien maar één dag in de week te werken. Maar we voelen ook wel dat dat voor niet iedereen kan. Niet voor elke danser van Platform K is dat een mogelijkheid. Het is eigenlijk een zeer individueel traject, we moeten echt op maat gaan kijken hoe we dit goed kunnen doen met de dansers.

Ann Overbergh: En wordt dat goed op voorhand doorgesproken met de artistieke partner? Want die dansers moeten daar ook in meegaan. De producenten ook.

Inge Lattré: Ja absoluut, maar je voelt wel dat er op die productielogica van onze sector niet altijd veel marge zit om dat toe te laten. Want als je de creatieperiode verlengt, heel veel van die dansers zitten ook in andere creaties die opnieuw spelen, of gemaakt moeten worden. Dus soms kunnen niet-Platform K dansers slechts twee maanden, omdat ze zich voor andere creaties hebben geëngageerd. Dat is een werkpunt. Als je inclusief wil werken, dan moet je die logica onder de loep nemen.

Ann Overbergh: Zijn er nog andere elementen in die logica, die telkens terugkomen en aanpassing nodig hebben?

Inge Lattré: Er zijn veel uitdagingen. Een van de kerntaken van Platform K is het ondersteunen van de dansers. Wij hebben de titel 'artistieke coach', maar ik denk dat het gaat over een gelijkaardig figuur dat je ziet terugkomen in bijna alle participatieve praktijken. Figuren die sociale vaardigheden moeten hebben, maar ook artistieke vaardigheden. Bij ons gaat dat bijvoorbeeld over de vertaling van wat een externe kunstenaar binnenbrengt. Vaak is dat abstracte taal. Je hebt een doel, je wil ergens toe komen en je vertelt dat in woorden die vaak abstract zijn. Niet al onze dansers begrijpen dat.

Inge Lattré: Dus die coach helpt mee die taal te vertalen naar de danser in kwestie. Soms zijn dat letterlijke vertalingen van het Engels naar het Nederlands, maar soms is het "oké, ik denk dat we in deze sfeer moeten" en een kader scheppen waarin een danser kan instappen. Dus je hebt ook artistieke *feel* nodig in deze job, en tegelijkertijd ook grote tentakels om onuitgesproken signalen op te vangen. Hoe gaat het met de danser? Hoe is de sfeer hier? Waar heel veel dansers van Platform K echt gevoelig aan zijn. Als je binnenstapt in een stresserend productieproces, wordt die stress vaak als een spons opgenomen. Vaak heeft dat een negatieve invloed op het creatieve proces van een danser.

Ann Overbergh: Betrekken jullie dan ook experts uit de zorg, of een psycholoog of psychiater? Dat is vast niet makkelijk met zo'n diverse groep mensen en uitdagingen.

Inge Lattré: Nee, wij doen dat niet, omdat de mensen van Platform K de dansers zeer goed kennen. Door die opleiding en die werkplek lopen wij zelf een jarenlang traject met hen. Niet alleen met hen, maar net ook met een omgeving. Wij hebben contact met de ouders, de familie, de zorgverleners van die dansers. Dus wij staan

heel dicht in contact met hun entourage. Bij niet-talige dansers kunnen we een probleem bijvoorbeeld niet altijd vastpinnen, maar door er met het netwerk over te communiceren, voelen we wel: die zit niet goed in zijn vel. En dan weten wij “oké, we moeten daar wel aandachtig voor zijn”.

Ann Overbergh: Jullie hebben inderdaad een werkplek en jullie zijn een compagnie. Hoe verhoudt zich dat tot elkaar? Dus het zijn wel vaak dezelfde performers die eerst de werkplek ‘doorlopen’ of opleidingen krijgen, die dan later in de compagnie terechtkomen?

Inge Lattré: Ja. Het gaat niet echt over ‘afstuderen’, het is niet enkel een plek waar ze opgeleid worden, maar waar ze thuiskomen. Mensen die in een creatieproces zitten gaan daarna terug naar die werkplek. Het is een vertrouwde omgeving, een vertrouwde structuur. Dezelfde dagen, dezelfde uren vaak.

Ann Overbergh: En het is waarschijnlijk ook goed voor het onderling vertrouwen tussen de dansers, wat ze kunnen meenemen naar andere producties.

Inge Lattré: Absoluut, ja. En vertrouwen is een *keyword*. Vertrouwen van ons ten aanzien van hen en omgekeerd. Vertrouwen met de omgeving. Want zonder die omgeving, die vaak de touwtjes in handen heeft als het gaat over alle praktische dingen, kunnen wij niets met hen doen.

Ann Overbergh: Gebeurt het dat je samenwerkingen ook moet stopzetten in creatie?

Inge Lattré: In de creatie niet. Op het moment dat we de contouren van de samenwerking in alle opzichten hebben vastgelegd in de compagnie, als je eenmaal deel bent van de compagnie, dan weet je voor een stuk wel wat van jou verwacht wordt. Wanneer het kan mislopen is als er emotioneel, psychologisch of lichamelijk

iets mis gaat. En dat gebeurt. Er is een grotere kwetsbaarheid bij veel van onze dansers, en we geven dat ook mee als we in een creatieproces stappen. Dat er altijd iets kan gebeuren dat wij niet kunnen controleren, en dat dat impact kan hebben op het resultaat.

Ann Overbergh: Misschien nog iets anders over de werkplek en de compagnie. Met die twee poten begeef je je met Platform K in het zogenaamde niet-professionele veld en in het professionele veld. Enerzijds met samenwerkingen met Wisper, met Danspunt, anderzijds met plekken zoals CAMPO, de Grote Post. Met veel kunstencentra. Hoe zie je die overlap? Of zie je dat als gescheiden werelden?

Inge Lattré: De kern van Platform K is samenwerking. Wij doen bijna nooit iets alleen. We hebben partners nodig. Bovendien moet je zien dat heel veel mensen met een handicap geen toegang hebben tot om het even welke vorm van kunstbeleving. Als ze als kind in een dansschool terechtkomen om een hobby te hebben, dan lukt dat vaak een paar jaar, en daarna moet er een adaptatie gebeuren aan een les, wat heel veel leerkrachten niet zien zitten. Of ze weten niet hoe dat moet, of hun lessen hebben niet de extra ondersteuning, en dan wordt die samenwerking stopgezet. Door samen te werken met Wisper en Danspunt proberen wij ook het signaal te geven dat dat wel mogelijk is. Om het signaal te geven dat er iets moet veranderen. Als we echt naar een inclusieve wereld willen gaan. En dat zit in het volgen van alle stappen voor iemand die danser wil worden. Hoe ga je daar naartoe? Er komt wel veel bij kijken, er is extra ondersteuning nodig. Als je les moet geven en ook die ondersteuning moet bieden, dan is dat een extra uitdaging. In het professionele circuit willen we duidelijk maken dat als je een inclusieve wereld wil hebben, daar ook budget tegenover moet staan, om die artistieke coaches of ondersteuners als een volwaardige functie te zien. Niet als een *nice to have*. Nee, het is echt een noodzaak om te hebben.

Ann Overbergh: Er zijn ook administratieve drempels. Verschillende performers uit verschillende artistieke disciplines mogen soms niet werken, vanwege hun recht op uitkeringen, of om te bewijzen dat ze recht hebben op een uitkering. Maar dan ben je toch zagezegd aan het werk?

Inge Lattré: Er zijn openingen gecreëerd in het systeem om mensen met een handicap naast hun uitkering betaald te laten worden. Maar het is heel individueel. Je moet eigenlijk bijna case per case gaan voorleggen aan FOD Financiën, om te zien wat er wel en niet kan. En de moeilijkheid bij kunstenaars in het algemeen is dat ze meestal geen vast contract hebben. Wij kunnen geen deeltijdse contracten voor onbepaalde duur voorleggen. Het zouden losse contracten zijn: je speelt x aantal voorstellingen, en daarvoor word je ingeschreven. Repetitieperiodes enzovoort. Dat is één ding. En het is niet dat we dat niet willen uitzoeken, want we zijn ermee bezig. Het probleem is om de entourage van die dansers mee te pakken in dat verhaal. Want wij beslissen daar niet alleen over. Veel ouders of omgevingen zeggen ja, maar wat als mijn dochter of zoon zijn of haar uitkering verliest? Niemand wil dat. Dus het is echt een kluwen. Maar het blijft zo dat men ook binnen FOD Financiën nooit zekerheid kan geven. Je wordt vaak van het kastje naar de muur gestuurd. Het gaat ook over ouders die bang zijn, mensen die nog altijd op de wachtlijst staan, en die er nog jaren op zullen staan: welke implicaties heeft dat? Gaan die dan ooit nog in aanmerking komen voor een uitkering [indien we ze nu laten werken]? We zullen met elke [internationale] speelplek moeten onderzoeken: wat is er dan wel mogelijk? Welke regels overtreden we? Kunnen we die overtreden? Wat zijn de mogelijke consequenties? Het is echt geen geen evidentie. Daarnaast, als we mensen uit de compagnie helemaal volwaardig betalen, gaat ons aanvraagbudget bij de overheid ook serieus omhoog natuurlijk.

Ann Overbergh: Je vraagt ook aan bij het Kunstendecreet. Dat zijn professionele kunsten, dus professionele verloning.

Inge Lattré: Maar ook daar zijn ze nog niet helemaal klaar, denk ik, om te zien wat dat wordt. En ook binnen de participatieve praktijken is daar discussie over. Wij werken vaak in constellaties van één, twee, drie dansers, met nu een grotere productie van zes. Maar participatieve praktijken met twintig spelers, allemaal participatief: om zo'n productie te financieren is het iets helemaal anders. We moeten het misschien ook niet alles op dezelfde manier benaderen. Maar voor Platform K is dat wel de uitdaging.

Ann Overbergh: En dan snap ik ook wel dat je het voorstelling per voorstelling en persoon per persoon moet bekijken. Dat is dan een veel grotere tijdsinvestering, en dat pak je erbij. Net zoals bijvoorbeeld ontwikkeling en creatieperiodes die er wat anders uitzien dan wat we in het 'normatieve' circuit gewend zijn.

Inge Lattré: En de uitdaging is ook om dit verwoord te krijgen voor een commissie binnen het Kunstendecreet: bij ons is de logica van een zakelijk persoon anders. Want als die persoon per persoon, danser per danser moet gaan uitzoeken hoe het zit, is dat een veel grotere tijdsinvestering. Dus de logica van productieprocessen die trager moeten, is vaak ook een grotere tijdsinvestering. En *time is money*, dus ja..

Ann Overbergh: Ik weet dat Platform K zich ook inzet om aan de danswereld te tonen dat de impact van dansers, en de kunst van dansers met een beperking, groot kan zijn. Artistiek, maar ook: hoe we kijken naar zorgzaamheid in het algemeen. Dus ik vraag me af of je daar iets meer over kunt vertellen, of iets concreter kunt maken.

Inge Lattré: We hebben in 2013 gezegd: "we gaan dansers met een handicap binnenbrengen in de kunstwereld". Daarom zijn we met die werkplek begonnen, want ook zij hebben recht op een opleiding tot professioneel danser. Die werkplek heeft ervoor gezorgd dat dansers met handicap kunnen groeien in die rol, dat ze sterker kunnen worden, dat ze voorbij kunnen gaan aan vaste bewegingen die ze zich standaard eigen hebben gemaakt. Dat ze daarin ook uitgedaagd worden,

nieuwe technieken aanleren, nieuwe samenwerkingen aangaan. We halen altijd verschillende mensen binnen om nieuwe technieken en nieuw artistiek werk binnen te brengen. Op die manier zoeken we, “wat heb jij nodig om je eigen verhaal te schrijven”. Dat doen we ook in onze voorstellingen, waarin we altijd met verschillende soorten makers werken. Op die manier geven we aan verschillende dansers mogelijkheden om op een podium te staan. Als je werkt met choreografen die sterk vertrekken vanuit verschillende fases in hun creatie, dan is dat niet evident voor elke danser van Platform K. Werk je met makers die meer doen rond improvisatie, dan spreek je ook weer andere dansers aan. We zoeken uit welke danser wat nodig heeft om door te groeien in zijn eigen artistiek parcours. Dat doen we ook via residenties, door ze individueel met externe makers te verbinden, zodat ze kunnen verdiepen, kunnen onderzoeken van “wat wil ik nu, wat is mijn sterkte, waarin wil ik doorgaan”. En ik denk dat net in die samenwerking de kern van ons bestaan ligt. We willen de hele tijd met die sector samenwerken, omdat we voelen dat mensen, zodra die samenwerking er is, worden ontroerd en beroerd door wat onze dansers doen. Het blijft plakken. Alle mensen waarmee wij samenwerken vragen later om opnieuw samen te werken. Dat is fantastisch. Zo zet je het verhaal verder. Het fijne is ook, in 2027 zullen er dansers in creaties te zien zijn die niet meer van Platform K zijn, maar die wij mee ondersteunen.

Ann Overbergh: Om nog eventjes uit te zoomen: de voorbije jaren is er meer sprake dan vroeger over, en is er een grotere zoektocht aan de gang naar grotere inclusiviteit in de wereld van de (podium)kunsten, de huizen, de opleidingen, de podia. Hoe kijk jij daarnaar? Zie je een halfvol of een halfleeg? Wat loopt goed, wat kan er nog beter volgens jou?

Inge Lattré: Ik ben een positivo, voor mij is het glas altijd halfvol. Ik drijf daar ook op. Als ik het niet geloofde, zou ik er niet voor gaan. Er is heel veel veranderd. Toen ik begon, dan dacht men aan artistieke kant “ja, het zal wel... dat mensen met een handicap op scène ooit professioneel zullen worden bekeken”. Maar ook aan de kant

van de welzijnssector is er veel veranderd. Vroeger was het principe: “mensen met een handicap, daar gaan we goed voor zorgen, maar ze staan een beetje buiten de maatschappij: vaak in voorzieningen ergens in het groen”. Nu leeft er meer iets van: “ja maar, wat willen mensen zelf en hoe gaan we daarmee om”. Er is veel meer openheid naar verschillende lichamen, verschillende hoofden, verschillende manieren van zijn als het ware. Daar ben ik echt blij mee. Kijk ik naar de uitdagingen, dan zie ik vooral dat het nog sterk afhangt van mensen. Vaak gaat het erover dat je een samenwerking met iemand opbouwt, maar dat het nog niet is verankerd in systemen. Als iemand verandert van job, als posities wisselen, wat in onze sector regelmatig gebeurt, dan moet je opnieuw gaan strijden voor het werk dat je doet. Ik zie bijvoorbeeld een grote openheid bij professionele dansscholen, ik denk aan het conservatorium, ik denk aan P.A.R.T.S. Maar opnieuw, het onderwijs is nog niet per se veranderd. Het zijn de mensen die de scholen leiden, die zeggen: “wij willen dit, we willen daarvoor open staan en we gaan samenwerken met jullie”. Maar het onderwijs an sich is nog niet veranderd. Geen enkele danser van Platform K kan het traject richting professioneel danser, zoals het nu wordt uitgestippeld, afmaken in die tijdspanne. Er is tijd nodig. Sommige lessen zouden voor sommige dansers helemaal niet lukken, andere zouden net goed zijn. Hoe kun je voorbij de systemen gaan, zoals bijvoorbeeld het feit dat iedereen die in een school meedraait, een diploma moet hebben. Dat iedereen hetzelfde traject moet afleggen. Het zou veel interessanter zijn mochten dansers kunnen inpikken op wat ze nodig hebben, of wat hen dient. Daar zijn heel veel gesprekken rond met mensen in het onderwijs en aan die scholen. Er is veel openheid over, maar er moet ook nog wel wat aan gemorreld worden.

Ann Overbergh: Het is goed om te horen dat die openheid er is, want slechts een aantal jaar geleden schreef bijvoorbeeld Josephine Cornette, die heel kritische teksten schreef over bijvoorbeeld toiletten voor mensen met beperkingen die eigenlijk als berging werden gebruikt, heel veel van die dingen die duidelijk maakten

dat er wel nog een lange weg te gaan was. Uit wat jij vertelt hoor ik dat dat aan het evolueren is.

Inge Lattré: Ja, maar ik zeg er onmiddellijk bij dat wij een organisatie zijn. Als individu is het nog veel moeilijker. Als organisatie kan ik meer wegen of drukken. Het is ook makkelijker om met organisaties samen te werken, want wij faciliteren veel. Als je gesprekken aangaat met scholen om samen te werken aan een project, dan treden wij ook als *spokesperson* op, “dit kan niet, dit zou goed zijn, dit hebben wij nodig, deze randvoorwaarden zijn hiervoor nodig”. Wij nemen dat op ons. Als je dat als danser, performer, artiest met een handicap altijd voor jezelf moet doen, terwijl je vaak al worstelt met je energie en al die andere dingen. Op den duur blijft er niets meer over om op de vloer te geven. Wij faciliteren heel veel: treinritten uitzoeken, zorgen, samen reizen, zorgen dat er een ruimte is waarin dansers van Platform K tot rust kunnen komen. Prikkelvrij. Wij kunnen daar druk achter zetten als organisatie. Ik ben mondig, ik heb veel energie. Ik moet ook niet op die vloer gaan staan, dus ik kan heel veel op de tafel slaan als nodig is. Ergens ben ik de bulldozer die de weg vrijmaakt voor dansers van Platform K. Maar ik doe dat ook niet voor iedere performer of kunstenaar met een handicap, dat gaat niet. Maar we staan aan het begin van iets, en ik hoop op een goede evolutie die aanhoudt, en die voorbijgaat aan de *goodwill* van mensen die de scholen leiden of de curricula samenstellen.

Ann Overbergh: En is dat ook meteen een antwoord op de vraag die ik je wou stellen naar jouw droom voor de toekomst van ons kunstenveld? Want je hebt daarnet gezegd: “in het beste geval hoeft Platform K niet meer te bestaan en is inclusiviteit ingebouwd in alle systemen”. Dat is een heel grote droom, en tegelijkertijd een evidentie, zou je zeggen.

Inge Lattré: Het zou een evidentie moeten zijn, maar we zijn er absoluut nog niet. Als ik kijk naar de twaalf jaar dat ik voor Platform K werk, zie een evolutie. Absoluut. De kunsten staan er meer voor open. Het onderwijs is in evolutie. Er is een opening

in de sector van het welzijn. Er zijn veranderingsmechanismen bezig. Maar we zijn er absoluut nog niet. De droom is: laat ons gaan voor een inclusieve wereld, waarin iedereen een plek heeft. En dat het ook niet meer als iets raars wordt gezien, dat al die oordelen en vooroordelen de wereld uit zijn. Maar dat is een traag proces.

Ann Overbergh: En wat zou jouw nachtmerrie zijn? Uiteraard een wereld zonder inclusiviteit. Maar wat kan dat dan in de weg staan? Of waar maak je je zorgen over?

Inge Lattré: Over de besparingen bijvoorbeeld. Inclusief werken vraagt tijd, en tijd is ook geld. Het gaat over die ondersteunende rol, maar daarnaast hebben organisaties als Platform K bijna een productionele, participatieve functie nodig om alle randvoorwaarden in te vullen. Als Veronique met de trein komt, moet zij een dag op voorhand haar trein reserveren. Dat neemt zoveel van haar energie weg, altijd. Het reizen, het onderweg zijn, neemt van heel veel van onze dansers energie weg. Dat zijn veranderingen die voor hen vaak heel intens zijn. Als er bespaard wordt, dan is dat vaak op dat soort dingen, dat soort [ondersteunende] functies. Dus dat is wel een schrik. Niet alleen voor Platform K, maar algemeen ook binnen de sector. Als er minder budget is in de sector, keert iedereen terug naar zijn kern. Zoals ik zei, er is nog geen systeemverandering die van inclusief werken een evidentie maakt. Participatief werk wordt dan vaak terug wat naar buiten geduwd, of er komt meer druk bij ons als organisatie terecht, waarbij wij al het werk terug moeten doen. En dat is niet zo evident natuurlijk.

Ann Overbergh: We weten nog niet op welke manier de besparingen zullen worden doorgevoerd. En misschien, als ik een beetje hoop mag vertolken, is het ook een kwestie van bepleiten dat huizen en producenten niet snijden waar ze tot nu toe misschien wel gesneden zouden hebben. We zijn al een hele tijd over inclusiviteit en verandering aan het spreken. Er zit nog een stap tussen eventuele besparingen in het Kunstendecreet – en hopelijk komen die er niet – en wat de mensen beslissen daarmee te doen.

Inge Lattré: Absoluut. Maar met af zonder besparingen ligt de druk heel hoog in onze sector. En wij zeggen de hele tijd het omgekeerde: het moet trager, het moet op vertrouwen, het moet op dezelfde plek. Wij zeggen de hele tijd dingen die de huidige productieplekken, de huidige kunstplekken ons niet kunnen bieden.

Ann Overbergh: In onze Landschapstekening, wordt er ook opgeroepen tot, misschien niet tot verlangzaming an sich, maar mensen spreken wel over een *overdrive* in het productie- en het presentatieritme. Te weinig tijd, nood aan ruimte voor ontwikkeling, voor gewoon werken op de vloer, een te grote druk op productie en presentatie. Misschien vind je daarin bondgenoten of gelijkgestemden. Want ook mensen zonder beperkingen leken er nood aan te hebben.

Inge Lattré: Absoluut, en dat stemde mij tijdens [de lancering van] de Landschapstekening wel gerust. Of het stemt mij hoopvol dat dat signaal doorschemert bij iedereen. Dat die nood hoog is om te vertragen, om even te kunnen verdiepen. Dat is een fijne evolutie. En ik zie ook wel, als we het hebben over de droom, dan zijn er meerdere productiehuizen die met dansers van Platform K willen werken. Dat is een fijne evolutie. Er wordt meer gezegd: “ik wil met die of die danser werken”, ze worden gepercipieerd als volwaardig, professioneel danser, en “wat hebben wij daarvoor nodig, wat moeten wij mee begroten om dit mogelijk te maken”. Dat is een heel grote evolutie. “We vinden dit belangrijk genoeg om daar ook te kijken naar de randvoorwaarden die nodig zijn en hoe gaan we die vervullen?”

Ann Overbergh: Dat is een heel hoopvolle noot om mee te eindigen. De *goodwill* is er zeker in onze sector. Nu nog de rest. Heel veel dank voor dit boeiende gesprek.

Inge Lattré: Jij bedankt voor de uitnodiging.